

6.10.2024 20. helluntain jälkeinen sunnuntai

Päivän epistola

”Teen teille selväksi, veljet, että minun julistamani evankeliumi ei ole ihmismielen mukainen. Enhän minä ole sitä ihmisiltä saanutkaan, eikä kukaan ole sitä minulle opettanut, vaan sain sen, kun Jeesus Kristus ilmestyi minulle. Olettehan kuulleet, kuinka minä aikoinani, kun elin juutalaisena, vainosin kiihkeästi Jumalan seurakuntaa ja yritin tuhota sen. Menin juutalaisuudessa pitemmälle kuin useimmat ikätoverini ja kiivailin isiltä perittyjen opetusten puolesta. Mutta Jumala, joka jo äitini kohdusta oli valinnut minut ja armossaan kutsui minut työhönsä, näki hyväksi antaa Poikansa ilmestyä minulle, jotta lähtisin julistamaan vieraille kansoille sanomaa hänestä. Silloin en kysynyt neuvoa yhdeltäkään ihmiseltä enkä heti lähtenyt Jerusalemiin tapaamaan niitä, joista oli tullut apostoleja jo ennen minua. Sen sijaan menin Arabiaan ja palasin sieltä takaisin Damaskokseen. Kolmen vuoden kuluttua menin sitten Jerusalemiin tutustuakseni Keefakseen ja viivyin hänen luonaan kaksi viikkoa. Ketään muuta apostolia en tavannut, ainoastaan Herran veljen Jaakobin. (Gal. 1: 11 – 19)

Juutalaistajat syyttivät Paavalia siitä, ettei hän ole saanut evankeliumia Kristukselta, sillä hän ei ollut ollut Jeesuksen opetuslapsi. He sanoivat, että Paavali oli saanut sanoman muilta saarnaajilta ja levitti sanomaa pakanoille poistaen siitä juutalaisten tavat. Tässä tekstissä Paavali puolustautuu näiltä hyökkäyksiltä ja kertoo suhteestaan Jerusalemin äitikirkkoon.

”Teen teille selväksi, veljet, että minun julistamani evankeliumi ei ole ihmismielen mukainen.” Paavali usein kirjoittaa tästä asiasta. Hän korostaa julistamansa evankeliumin sisältöä (1. Kor. 15: 1). Tämä evankeliumi on Jumalalta (1. Tess. 1: 13). Tämän evankeliumin mukaan pelastus on mahdollista kaikille niille, jotka uskovat Kristukseen (1. Tess. 1: 5; 2. Kor. 4: 3; Room. 2: 16).

Paavali toteaa, ettei hän saanut evankeliumia ihmisiltä, vaan ”kun Jeesus Kristus ilmestyi minulle”. Tämä on ymmärrettävä niin, että Paavali sai Kristukselta evankeliumin perusluonteen mutta ei välttämättä sen sanamuotoa. Tämä merkitsee, että Paavali on saanut myöhemmin tarkempaa tietoa esimerkiksi Jeesuksen toiminnasta ja opetuksesta varhaisemmasta traditiosta, jonka lähteenä on Jerusalemin äitikirkko.

Paavalin menneisyys fariseuksena ei selitä hänen kehittymistään kristilliseksi saarnaajaksi. Fariseuksena hän vastusti kaikkea sitä, mikä oli Mooseksen lakia ja siihen liittyvää rabbiinista

tulkintaa (isien perinnäissäännöksiä) vastaan. Tämä johti siihen, että hän ”vainosi kiihkeästi Jumalan seurakuntaa”. Tämä termi tässä yhteydessä tarkoittaa Juudean pieniä kristillisiä seurakuntia. Hänen tarkoituksensa oli tuhota Jumalan seurakunta. Mutta, Paavalista itsestään tuli kristitty Kristuksen ilmestyksen tähden.

Paavali koki, että Jumala oli kutsunut hänet työhönsä oman olemisensa alusta alkaen: ”jo äitini kohdusta”. Tämä on Septuaginta -käännöksen mukainen lause. Se löytyy sekä profeetta Jeremiaalta (Jer. 1: 5) että profeetta Jesajalta (Jes. 49: 1). Jumala kutsui Paavalin ”armossaan”, ei hänen kykyjensä takia.

Jumala ”näki hyväksi antaa Poikansa ilmestyä minulle” on yksi mahdollisuus kääntää tämä teksti. Vanhemmassa käännöksessä on toinen mahdollisuus: ”ilmaista minussa Poikansa”. Tämä merkitsee, että Paavali on sisäisesti muuttunut, hänessä vaikuttaa Henki, Kristus puhuu hänessä. Paavali toteaa nähneensä Kristuksen (1. Kor. 9: 1; 15: 8) ja on sen takia apostoli. Teksti jatkuu: ”jotta lähtisin julistamaan vieraille kansoille sanomaa hänestä”. Paavali yhdistää Kristuksen ilmestymisen ja hänen valtuutuksensa toimia apostolina, yhteen. Tämä ei välttämättä merkitse ajallisesti heti alkavaa toimintaa. Tämän valtuutuksen hyväksyivät Jerusalemin seurakunnan arvohenkilöt (Gal. 2: 7).

Paavalin toiminnan lähde on Kristus, ei Jerusalemi. Hän ei ”kysynyt neuvoa yhdeltäkään ihmiseltä. Häneltä meni ainakin kolme vuotta ennen kuin hän meni Jerusalemiin. Paavali tiedosti asemansa. Jerusalemissa hän tapasi ”niitä, joista oli tullut apostoleja jo ennen minua”. Tämä ei merkitse sitä, että Paavali olisi jotenkin huonompi muita. Tekstissä mainittu ”Arabia” tarkoittaa luultavasti Nabatean kuningaskuntaa.

Paavali meni Jerusalemiin ”tutustuakseni Keefaaseen”. Kysymyksessä tuskin oli tavallinen sosiaalinen tapaaminen. Todennäköisesti Paavali tapasi Pietarin saadakseen lisää tietoa Jeesuksesta. Paavalilla oli fariseuksena erinomainen Vanhan testamentin tuntemus. Jeesuksen ilmestyminen hänelle antoi perusymmärryksen evankeliumin sanomasta. Damaskoksessa hän todennäköisesti sai lisää tietoa Jeesuksen opetuksesta muilta kristityiltä ja rupesi itse opettamaan Kristuksesta. Tapaaminen Pietarin kanssa täydensi Paavalin tiedon Kristuksesta. Hän tutustui Jerusalemin seurakunnan traditioon.

Nykyinen käännös mainitsee vierailun pituudeksi kaksi viikkoa. Vanha käännös ja alkuperäinen teksti kertoo pituudeksi viisitoista päivää. Tutustua -verbi merkitsee tässä tapauksessa lähentymistä. Paavali kunnioitti Pietaria ja pitkä tapaaminen johti tutustumiseen, kyseessä ei ollut vain kohteliaisuuskäynti.

Vanhan kirkon perinteessä asia voitiin ymmärtää myös sillä tavoin, että Paavali sai Kristuksen ilmestymisen yhteydessä paljon tietoa. Vierailu Jerusalemiin voidaan silloin nähdä, ei tiedon saamisena Pietarilta, vaan tiedon antamisena Pietarille. Myöhemmin tiedämme, että Jerusalemin seurakunta hyväksyi Paavalin toiminnan pakanoiden keskuudessa ja hänen toimintatapansa, missä ei vaikuttanut isien perinnäissäännöt (vrt. apostolien kokous Jerusalemissa, Ap.t. 15).

Pietarin lisäksi Paavali tapasi Jaakobin, Herran veljen. Tekstimuoto: ”Ketään muuta apostolia en tavannut, ainoastaan Herran veljen Jaakobin”, on ongelmallinen. Sanan ainoastaan tilalla voisi olla sana paitsi. Suomennos voitaisiin ymmärtää niin, että Paavali ei pidä Jaakobia apostolina. Jos käänämme tekstin sanalla paitsi, silloin Paavali pitäisi Jaakobia apostolina. Ortodoksisen kirkon perinteen mukaan Jaakob on apostoli.

”Herran veli” ansaitsee myös huomiomme. Klassisessa ja hellenistisessä kreikan kielessä kyseinen sana veli merkitsee todellista veljeä. Septuagintan mukaan tehdyissä käänöksissä kyse on sukulaisista. Tämä on se tulkinta, jota pitäisi noudattaa. Jaakob on Herran sukulainen (Joosefin ensimmäisestä avioliitosta).

Päivän evankeliumi

”Pian tämän jälkeen Jeesus lähti Nainin kaupunkiin, ja hänen kanssaan kulkivat opetuslapset ja suuri joukko ihmisiä. Kun hän jo oli lähellä kaupungin porttia, sieltä kannettiin kuollutta, leskiäidin ainoa poikaa, ja äidin mukana oli runsaasti kaupungin väkeä. Naisen nähdessään Herran kävi häntä sääliksi, ja hän sanoi: ”Älä itke.” Hän meni paarien viereen ja kosketti niitä, ja kantajat pysähtyivät. Hän sanoi: ”Nuorukainen, minä sanon sinulle: nouse!” Silloin kuollut nousi istumaan ja alkoi puhua, ja Jeesus antoi hänet takaisin äidille. Kaikki joutuivat pelon valtaan ja ylistivät Jumalaa sanoen: ”Meidän keskuuteemme on ilmaantunut suuri profeetta. Jumala on tullut kansansa avuksi.” (Luuk. 7: 11 – 16)

Muilla evankelistoilla ei ole vastaavaa kertomusta. Vastaavan tapaisia kertomuksia on Vanhassa testamentissa. Profeetta Elia herättää henkiin lesken pojan (1. Kun. 17: 17 – 24) ja profeetta Elisa herättä henkiin sunemilaisen naisen pojan (2. Kun. 41: 18 – 37). Tämä Luukkaan kertomus julistaa, että Jumala Jeesus vapauttaa ne, jotka ovat kuoleman vankeina. Samalla tämä johdattaa lukijaa ymmärtämään Jeesuksen vastauksen Johannes Kastajan oppilaille, kun nämä kysyivät, onko Jeesus ”se, jonka on määrä tulla” (Luuk. 7: 20 – 22).

Edellisessä kertomuksessa Jeesus paransi sadanpäällikön palvelijan Kapernaumissa. Parantamisessa voidaan aina ”jossitella”, ehkä palvelija olisi parantunut ilman Jeesusta. Nyt tekstissämme oleva kertomus antaa selkeän kuvan, että Jeesuksella on voima kuolemankin yli. Kertomuksessamme ei ole sairasta, vaan jo kuollut henkilö, jota ollaan kuljettamassa kaupungin ulkopuolelle hautaan.

Luukas usein kuvaa ainoa lasta (Luuk. 8: 42; 9: 38). Nyt kyseessä on leskiäidin ainoa poika. Patriarkaalisisessa yhteiskunnassa nainen oli joko tytär, vaimo tai äiti, hän oli aina sidoksissa mieheen, joka toimi hänen edustajanaan. Lesken jäädessä ilman miespuolista sukulaista, hänen osansa oli erittäin ankara. Muistakaamme, että Suomen kaltaisia sosiaalisia turvaverkkoja, esimerkiksi eläkettä, ei ollut tuolloin olemassa.

Juutalaisten tapojen mukaan kuollut oli saastainen eikä häntä saanut koskettaa (4. Moos. 19: 11, 16). Jeesuksen suru syrjäyttää rituaaliset puhtaussäännökset. Jeesus kosketuksellaan pysäytti parit. Hän sanoi nuorukaiselle: ”Nouse”. ”Kuollut nousi istumaan ja alkoi puhua” todistaa todellisen palaamisen kuolleista elämään. ”Jeesus antoi hänet takaisin äidille” vastaa profeetta Eliaan toiminnasta kertovaa tekstiä: ”Hän antoi pojan tämän äidille” (1. Kun. 17: 23). Kertomus korostaa jälleen Jumalan armoa.

Läsnäolijat muistavat profeetta Eliaan toiminnan: ”Meidän keskuuteemme on ilmaantunut suuri profeetta.” Jeesuksen toiminnassa ”Jumala on tullut kansansa avuksi”.